

Raadsvoorstel

Datum vergadering:	30 mei 2024
Agendapunt:	5
Onderwerp:	Externe begeleiding ombuigingsproces begroting 2026 - 2028
Portefeuillehouder:	wethouder Rien Wijdeven

Heesch, 9 april 2024

Inleiding

Het financieel meerjarenperspectief voor de jaren 2026 – 2028 is er één van aanzienlijke dreigende tekorten. Om een structurele oplossing te vinden voor die dreigende tekorten is – bij een gelijkblijvende context - een ingrijpend ombuigingsproces noodzakelijk.

Voorstel

1. Een budget beschikbaar te stellen voor externe begeleiding bij het ombuigingsproces begroting 2026 – 2028 van € 70.000,-
2. Deze eenmalige kosten te dekken uit de stelpost extra middelen meicirculaire 2022.

Argumenten

- 1.1 *De omvang en de aard van de problematiek maakt dat wij behoefte hebben aan externe begeleiding.*

In 2022 heeft het kabinet besloten de uitkering uit het gemeentefonds te bevriezen voor de jaren 2022 – 2025. Tot dat moment werden gemeenten bekostigd volgens de systematiek van 'trap op, trap af'. Dit betekent, dat als het rijk meer geld uitgeeft, gemeenten meer geld ontvangen: geeft het rijk minder geld uit, dan ontvangen gemeenten minder. Het kabinet heeft verder besloten, dat gemeenten met ingang van 2026 bekostigd worden op grond van een nieuwe systematiek: de ontwikkeling van het bruto binnenlands product.

Het effect van de kabinetsbesluiten is, dat gemeenten zich met ingang van 2026 geconfronteerd zien met een forse terugval in inkomsten. In de media is dit 'het Ravijnjaar' gaan heten. Voor Bernheze ontstaat met ingang van 2026 een structureel tekort in de orde grootte van 4 mln. Het bedrag van ongeveer 4 mln ontstaat als Bernheze alle voornemens uitvoert uit de kadernota 2025: autonome ontwikkelingen, vervangingsinvestering, wettelijk verplichte uitgaven, voornemens uit de meerjarenbegroting 2025-2027 en de geïnventariseerde nieuwe voornemens voor 2028 en bedraagt ongeveer 4% van onze totale begroting. Uit een rapport van de Raad voor Openbaar Bestuur blijkt, dat voor de meeste gemeenten slechts zo'n 20% van de begroting beïnvloedbaar is. Voor Bernheze impliceert dit een bedrag van zo'n 20 mln. en betekent een tekort van 4 mln. een ombuiging van ongeveer 20% op de beïnvloedbare budgetten.

- 1.2 *De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) adviseert gemeenten om ombuigingen voor te bereiden.*

De strekking van het begrotingsadvies van de VNG is:

- 1.2.1 Bereid ombuigingen voor waar u als gemeente toe zult besluiten als de korting op het gemeentefonds niet wordt teruggedraaid of verzacht.
- 1.2.2 Presenteer deze gevolgen financieel en inhoudelijk zo scherp mogelijk.

- 1.2.3 Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeeft vooral te focussen op taken in medebewind.
 - 1.2.4 Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.
- 1.3 *Als het moet komen tot pijnlijke keuzes dient daar een afgewogen proces aan ten grondslag te liggen.*
 In de opdracht die wij als college hebben vastgesteld krijgt een externe partij de opdracht om het proces te begeleiden tot:
- 1.3.1 Inventariseren van mogelijke ombuigingen binnen de verschillende taakvelden in de taakvelden-begroting van de gemeente Bernheze.
 De inventarisatie van de ombuigingen moet een zodanige omvang hebben, dat college en gemeenteraad de ruimte hebben om keuzes te maken binnen de politieke context. Wij denken dat een ombuigingsbedrag van maximaal 150% van de te realiseren ombuigingen voldoende ruimte biedt aan college en gemeenteraad.
 - 1.3.2 In beeld brengen van de effecten van die ombuigingen.
 Bij het in beeld brengen van de effecten van de te realiseren ombuigingen dient er aandacht te zijn voor de financiële consequenties, de inhoudelijke consequenties (bijv. bedrijfsvoering), de maatschappelijke consequenties (de impact op onze inwoners en maatschappelijke organisaties: u legt hierbij zoveel mogelijk een relatie naar de consequenties op het thema Brede Welvaart) en de mogelijke implementatiekosten van de ombuigingen. Niet alle ombuigingen zullen per direct te implementeren zijn. Daarom is het wenselijk onderscheid te maken tussen mogelijke quick wins en ombuigingen die vragen om een fasering in de tijd.
 - 1.3.3 Bespreken van de uitkomsten van de inventarisatie en de effecten met het college van burgemeester en wethouders en met een vertegenwoordiging vanuit de gemeenteraad. (De vorm waarin de bespreking met uw raad plaatsvindt is nog nader te bepalen: kunt u aangeven hoe u dat idealiter voor u ziet?) De uitkomst van het proces van bespreken moet zijn, dat college en gemeenteraad tot implementatie van de voorgestelde ombuigingen kunnen besluiten, als blijkt dat het kabinet de korting op het gemeentefonds vanaf 2026 niet terugdraait of verzacht.
- 2.1 *De stelpost kan worden ingezet voor incidentele uitgaven in 2024*
 In de begroting 2024 beschikken we over een stelpost die voortkomt uit de extra middelen van de meicirculaire 2022. We hebben deze buffer ingesteld met het oog op de toekomstige negatieve begrotingsresultaten. We kunnen hierover incidenteel beschikken.

Risico's

De kans is aanwezig, dat we een traject ingaan, dat niet of niet in deze omvang noodzakelijk blijkt, als een kabinet besluit de voorgenomen kortingen op het gemeentefonds terug te draaien of te verzachten. De kans is ook aanwezig, dat het perspectief negatiever zal zijn, dan nu gedacht. In de kadernota 2025 hebben wij een aantal risico's geïnventariseerd, dat nog niet financieel is vertaald. Bovendien voeren ministeries gesprekken over de noodzaak tot aanzienlijke bezuinigingen op de rijksbegroting, waarvan een deel kan neerslaan bij de gemeenten.

Kosten en dekking

De kosten ad € 70.000,-^{1 2} kunt u dekken uit de stelpost extra middelen meicirculaire. Deze stelpost is hiervoor toereikend.

Vervolg

Vooruitlopend op dit voorstel hebben wij bij drie externe partijen offertes opgevraagd voor de externe begeleiding van het hierboven geschetste ombuigingsproces. Op basis van de vooraf bepaalde selectiecriteria zullen wij een partij selecteren die ons gaat begeleiden en zullen wij de definitieve opdracht verstrekken en het proces in gang zetten.

Evaluatie

We blijven de ontwikkelingen vanuit het rijk met belangstelling volgen. Afhankelijk van de gebleken noodzaak zullen wij ombuigingen opnemen in de begroting 2026 – 2028. Het effect van die ombuigingen volgen wij via de reguliere planning & control cyclus.

Bijlagen:

Burgemeester en wethouders,

Peggy Hurkmans
secretaris

Mark de Man
burgemeester

¹ Globale indicatie o.b.v. eerste telefonische afstemming: nog geen offerte beschikbaar.

² Mocht dit bedrag niet toereikend blijken op grond van de nog te ontvangen offertes, dan zullen wij u hierover informeren bij de 2^e tussentijdse rapportage.